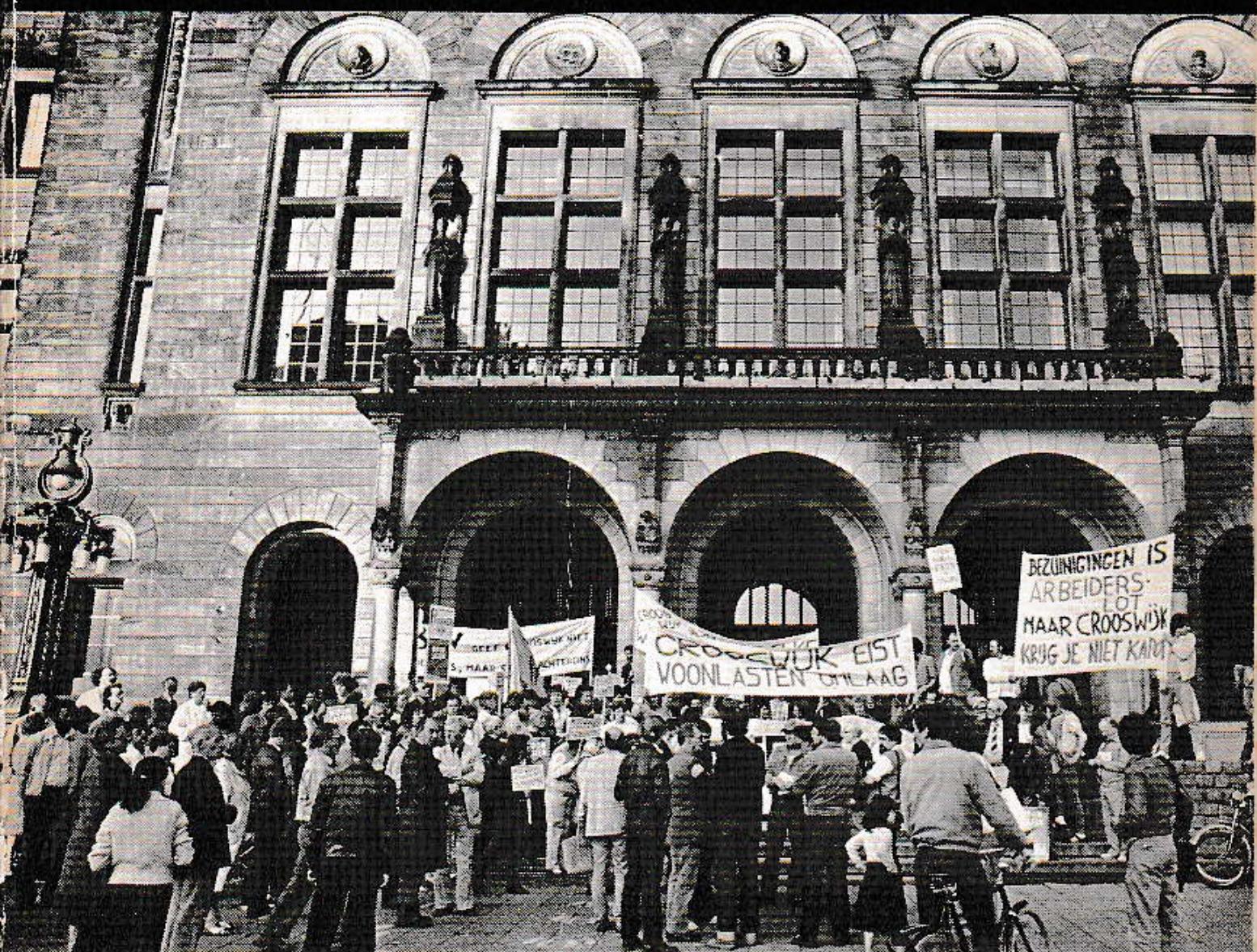

Crooswijk een halve eeuw woonlastenstrijd

Waar de armen wijken
gaan de rijken strijken

Crooswijk een halve eeuw woonlastenstrijd

**Waar de armen wijken
gaan de rijken strijken**

Dit boekje kwam tot stand met de medewerking van:

- Videocentrum Pelgrimstraat
- Wijkorgaan Crooswijk
- Buro Kartografie gemeente Rotterdam
- Gemeentearchief Rotterdam
- Politiearchief Rotterdam

Colofon

Tekst en Vormgeving: Blauwdruk Publiciteit:

- Ron Boers
- Ton Brehm
- Jan Bonjer
- Jos van Venrooy

Zetwerk:

fotografische lay-out Zetterij Alsa bv,

Drukwerk:

drukkerij Ordeman

Uitgave:

Wijkorgaan Crooswijk, september 1983

© Wijkorgaan Crooswijk/Ron Boers & Ton Brehm

foto voorpagina: Randstad Edities Rotterdam

Inhoudsopgave

Verantwoording		Pagina
Hoofdstuk één	: 'Straat ontruimen' 1934, lage lonen, hoge huren; rellen	13
Hoofdstuk twee	: Werken, niet zeuren 1945-1970, de opbouw van stad en haven	15
Hoofdstuk drie	: Paard van Troje 1970, projektontwikkelaars en Rubroek-West	17
Hoofdstuk vier	: De Laanzichtstraat, 1971-1975, het begin van stadsvernieuwing	23
Hoofdstuk vijf	: Komité Huurdersbelangen Crooswijk 1974-1975, aktieve bewoners vinden Wijkorgaan te slap. Op naar Den Haag	31
Hoofdstuk zes	: Wijkorgaan uit projektgroep 1975, bewoners behoeden Wijkorgaan voor opheffing	35
Hoofdstuk zeven	: 'Jij perfide onruststoker' 1975-1976, spontane akties, eerste palen op Vemarkt en Heineken en huurverhogingen	39
Hoofdstuk acht	: Kouwe kermis in Den Haag 1976, Schaefer en de f 275,— huureis	45
Hoofdstuk negen	: 'Geen subsidie maar lagere huren' 1977, onverbiddelijke politici in Atrium	49
Hoofdstuk tien	: Vier jaar stadsvernieuwing 1978, 'rode' kollege op 't matje in Odeon	55
Hoofdstuk elf	: 'Gaten Dichten' 1979, degelijke rapporten bewijzen onbetaalbaarheid van de nieuwbouw	61
Hoofdstuk twaalf	: 'We pikken het niet langer' 1980-1981, f 100,— inhoudingsactie	67

Hoofdstuk dertien :	Duizend Crooswijkers 1981-1983, het karwei is nog steeds niet af; de woonlastenstrijd gaat door	75
Hoofdstuk veertien:	De grote confrontatie 1983, landelijke akties en de toekomst voor Crooswijk	81
Literatuurlijst		95

Was Crooswijk eindelijk aan de beurt voor nieuwbouw?

Hoofdstuk drie

Paard van Troje

Een deel van de bewoners, voornamelijk jonge gezinnen, zoekt de oplossing in het verhuizen. Velen van hen trekken naar de dan net gereed gekomen nieuwbouwwijken als Alexanderpolder, IJsselmonde of Hoogvliet. Ze hebben 'haast', hebben geen zin om jaren lang te knokken voor verbeteringen in hun wijk en nemen de veel hogere nieuwbouwhuren aan de rand van de stad voor lief. De leeggelopen woningen werden niet gesloopt, integendeel, de huisbazen maakten van de eerste lichting buitenlandse werknemers dankbaar gebruik als 'opvulling' voor hun krotten.

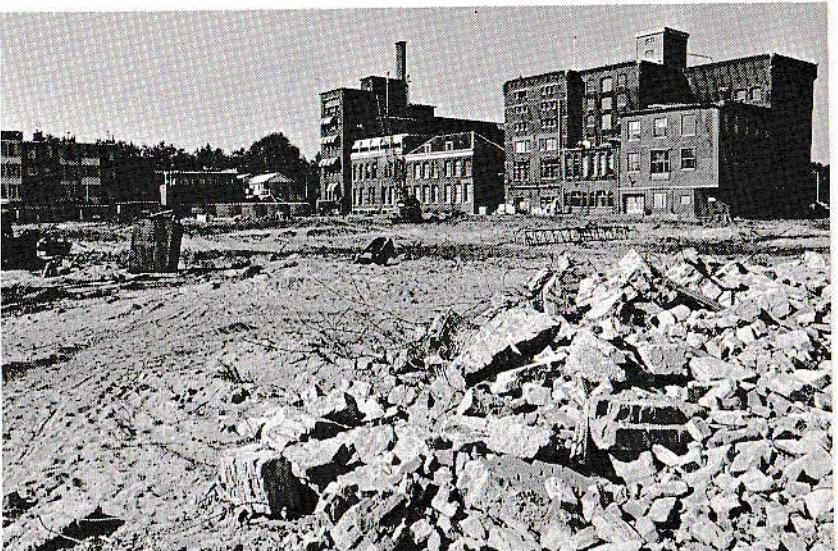
Deze ontwikkelingen waren ook elders in de stad te zien. Leidde dit in de andere wijken tot het ontstaan van aktiegroepen, in Crooswijk kwam in 1969 het Voorlopige Wijkorgaan van de grond.

Mevrouw Luijendijk (62), sinds 1958 als pedicure in de wijk gevestigd, over die beginperiode van het Wijkorgaan Crooswijk: 'Het was hoog nodig dat de wijk zich ging organiseren. Dat merkte ik tijdens m'n werk. Mensen klaagden steen en been over de huren en hun slechte woning. Het maatschappelijk werk deed toen nog nauwelijks wat voor die mensen, maar dan vloekte ik alle duivels uit de hel en dan wilde er nog wel eens wat gebeuren. Met de komst van het Wijkorgaan konden de problemen echter op grotere schaal aangepakt gaan worden.'

Doordat het Wijkorgaan-bestuur in dat allereerste begin werd gevormd door de directeuren van de verschillende buurthuizen, sprak men wel spottend van het regentenwijkorgaan. Een van de bekendsten was directeur Van Hattem van het buurthuis in de Van Reijnstraat, die al spoedig zijn bestuursfunctie verruilde voor een gemeenteraadszetel voor de Partij van de Arbeid.

Een nieuw gezicht binnen het Wijkorgaan werd Ted Hoppener. Als sekretaris zette hij meteen het spreekuur huurdersbelangen op; een initiatief dat zeven jaar lang voor de bewoners in een enorme behoefte zou voorzien. De belangrijkste verdienste van Hoppener was dat hij de bewoners wist te motiveren. Door sommigen wordt hij gezien als één van de grondleggers van de woonlastenstrijd in de wijk.

In 1970 zou het Wijkorgaan voor het eerst met nieuwbouwplannen te maken krijgen. Daarbij gingen echter dingen meespelen die niemand had

'Kaalslag' in het Crooswijk van voor 1970. Zonder dat bewoners er bij werden betrokken gingen hele straten tegen de vlakte.

Tijdens de eerste vergaderingen over Rubroek-West kregen de bewoners de plannen te horen, ze werden echter niet bij de planning betrokken en konden alleen achteraf protesteren.

kunnen verwachten en waarop de wijk totaal geen greep had. De kwestie zou later bekend worden als het Paard van Troje.

Het ging hier om de Rotte en het langs die rivier gelegen gebied Rubroek-West, één van de slechtste stukken van de wijk en de stad. De gemeente was van plan de Rotte te dempen om er een autoweg aan te leggen die de binnenstad kon ontsluiten. Door zo'n weg zou Rubroek-West een aantrekkelijke plaats worden voor kantoorkolossen en grote winkelpanden. Voor dit deel van de wijk had de gemeentelijke werkgroep 'Samenwerking sanering Rubroek' echter al plannen voor sociale woningbouw: Crooswijk voor de Crooswijkers.

Vlak voordat de gemeente met de genoemde plannen aan kwam, verruilden toevallig net twee topambtenaren, ir. J. Klap (gemeentelijke Dienst van Volks-huisvesting) en A.J. Fibbe hun functies voor goed betaalde banen bij de aannemingsmaatschappij J.P. van Eesteren N.V. Later zou ook gemeentesecretaris Verdun deze weg volgen.

Op 16 juli 1970 gunde wethouder mr. H.C.C.L. Polak (VVD) de ultramoderne plannen voor Rotte en Rubroek aan de inmiddels gevormde ontwikkelingsmaatschappij de C.V. Rubroek.

Deze bleek te bestaan uit de Westland/Utrecht Hypotheekbank en de twee OGEM-bedrijven Dura en . . . J.P. van Eesteren N.V. Die zouden kunnen starten met hun torenflats zo gauw de Rotte gedempt was. De gemeente had met de C.V. Rubroek het Paard van Troje binnen gehaald dat Rubroek-West van een volkswijk in een zakenwijk moest veranderen. Door grondaankopen kregen deze aannemers invloed op de stadsontwikkeling.

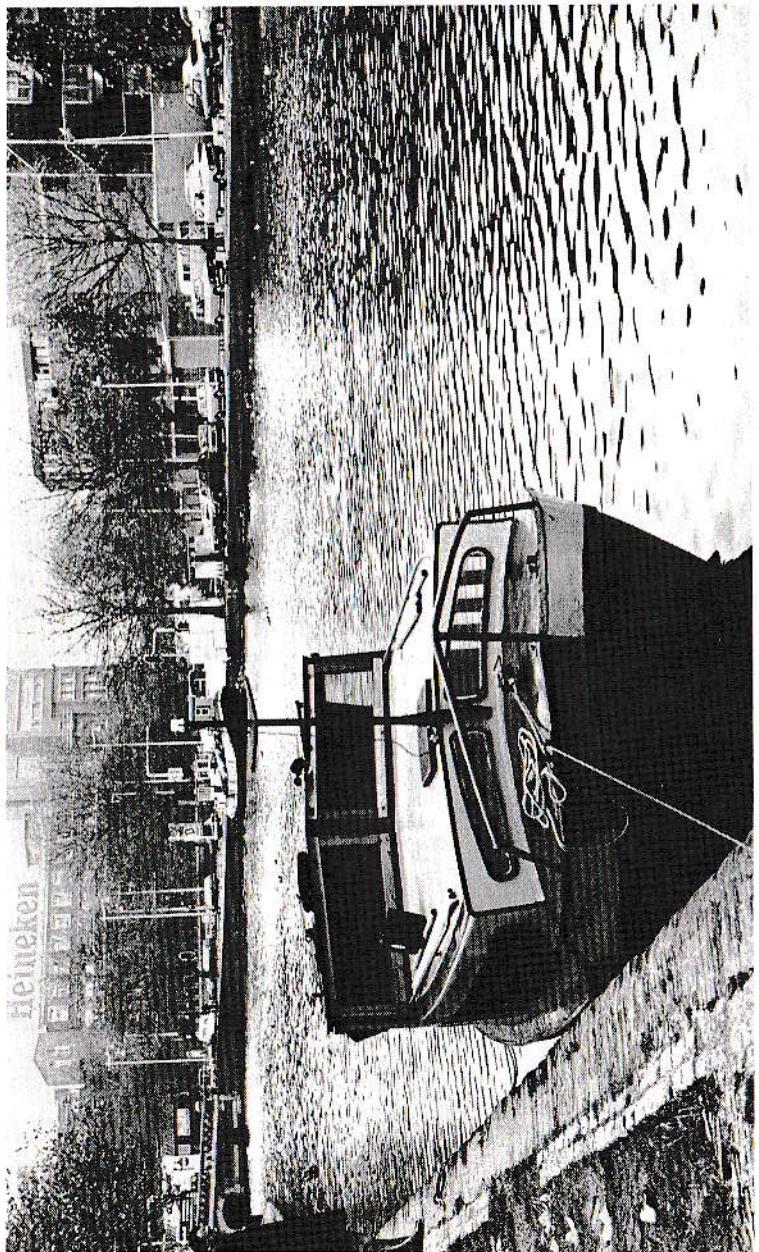
Hoe belangrijk de zaak voor OGEM was bleek uit een gift van 100.000 gulden voor de Rotterdamse wijk Middelland, waar overigens hun nieuwe kantoorpand was verrezen.

Het Wijkorgaan richtte nu al z'n akties tegen het dempen van de Rotte. Zonder een brede snelweg zouden kantoorpanden op die plek immers zinloos zijn. Het gemeentebestuur ging overstag na felle akties van Crooswijk en Het Oude Noorden, waaronder toen al een protesttocht naar het stadhuis. De demping van de Rotte was van de baan.

Door het succes van de akties kon niet alleen het water van de Rotte blijven stromen, maar kwam ook weer het licht op groen te staan voor de gemeentelijke werkgroep 'Samenwerking Sanering Rubroek'. Op 23 december 1970 neemt de Stuurgroep Rubroek deze werkzaamheden over. Hoewel hierin nog steeds de ontwikkelingsmaatschappijen vertegenwoordigd waren, was het deze Stuurgroep die uiteindelijk zou zorgen voor nieuwbouw in Rubroek-West.

En dat was hard nodig. Ook hier greep de verpaupering snel om zich heen, zodat eveneens in deze buurt de groene planken het straatbeeld gingen bepalen. De eerste krotten werden nu spoedig gesloopt.

Na een jaar voorbereiding door de Stuurgroep, worden de bewoners die deel uitmaakten van het Wijkorgaan nu daadwerkelijk bij de nieuwbouwplannen betrokken. De overige bewoners worden alleen maar voorgelicht. Van betrokkenheid was geen sprake. Op 25 januari 1972 organiseert het Wijkorgaan een grote voorlichtingsbijeenkomst. Op die winterse avond horen een dikke hon-

De Rotte stroomt in 1983 nog steeds. Die had volgens gemeente en project ontwikkelaars een fraai vierbaans autoweg moeten worden, met aan de voor malige oevers een schitterend zakencentrum. Nu staat rechts de nieuwbouw van Rubroek-West.

derd belangstellenden dat Rubroek-West een aantrekkelijke en leefbare wijk moet worden met vooral betaalbare huren.

Door toedoen van de Stuurgroep was er van de oorspronkelijke gemeenteplannen vrijwel niets overgebleven. Men kon echter geen uitsluitsel geven over wie er kwam te wonen en evenmin over de hoogte van de huren. Bij veel wijkbewoners heerste er daarom toen al een angstig voorgevoel over de betaalbaarheid voor de Crooswijkse portemonnee.

Hoofdstuk vier

Het begin van de Stadsvernieuwing: De Laanzichtstraat

In 1971 werd in de Goudse Wijk het clubhuis Arend en Zeemeeuw gebouwd. In datzelfde jaar roerde zich voor de eerste keer de Laanzichtstraat. De bewoners eisten dat er in hun smalle straatje éénrichtingsverkeer zou komen. 'We hadden in één week sukses. Wat ons betreft viel er niet over te praten, er moest gewoon éénrichtingsverkeer komen. We maakten de gemeente duidelijk dat we anders hoogstpersoonlijk de straat zouden openbreken. Toen was het ook zo voor mekaar.' Sjaan Posthoorn (39) woonde haar hele leven al in de Laanzichtstraat. Met de meeste van de andere dertig gezinnen was dit ook het geval.

Ondanks het eerste snelle succes, hadden de buurtbewoners niet het gevoel dat de overheid op andere punten naar de straat zou luisteren. Toch wisten de bewoners, ondersteund vanuit het nieuw opgezette clubhuis, de buurt wat in beweging te krijgen. Vergaderingen werden druk bezocht en vooral de Laanzichtstraat liet iedere keer z'n stem duidelijk horen.

Als eerste stadsvernieuwingssgebied kreeg Crooswijk in het begin van '73 een projektgroep waarin het Wijkorgaan met de gemeente en een onafhankelijke deskundige samen de stadsvernieuwing van de grond moesten tillen. Later werd aan de projektgroep ook Patrimoniums Woningstichting toegevoegd.

Voor een goed overzicht van het huizenbestand in de wijk, maakte de projektgroep kaarten waarop onder meer de kwaliteit van de woning was aangegeven. Sjaan Posthoorn: 'Op de vergadering van de projektgroep zagen we de kaarten waarop de straten allemaal kleurtjes hadden gekregen. De Laanzichtstraat was helemaal zwart gemaakt. Dat betekende dat onze straat gesloopt ging worden. Maar we kenden elkaar al jaren en we waren bang dat ze de hele straat uit elkaar zouden rukken.'

Daarom hebben we toen gezegd: Slopen oké, maar dan willen we wel met de hele straat in het nieuwbouwbliek aan de Crooswijkseweg komen. Daar had de gemeente duidelijk geen trek in, want we kregen toen allemaal aanbiedingen voor mooie huizen buiten de wijk. Geen wonder dat sommigen daar in trapten, wat wil je als je al zo lang met je hele gezin in zo'n krotje hebt gezeten. We zouden pas in 1976 naar de Crooswijkseweg kunnen gaan.'

De mensen die bleven kregen het niet makkelijk. De gemeente wilde buitenlanders in de leeggelopen woningen zetten, terwijl krottenkoning Fennis met zijn smerige praktijken (sleutelgelden van f 2250,- waren voor hem een normale zaak) in de straat zat. 'Maar dat pikken we niet', zegt Sjaan, 'die Fennis-woning hebben we met heel de straat gekraakt. Zelfs de pastoor van de kerk aan de Goudse Rijweg deed mee. Door die akties, waar veel bluf bij kwam kijken, bleef de straat één. De vrouwen hadden veel meer lef dan de mannen, die geen vertrouwen in de akties hadden. 'Die wijven zijn gek', zeiden ze altijd, maar wat hebben we te verliezen zeiden wij.'

In 1973 krijgen we dan het kabinet Den Uyl. Tijdens een werkbezoek aan Rotterdam maakt staatssekretaris Schaefer samen met wethouder Jettinghof een ronde door de wijk. In de Laanzichtstraat kreeg Schaefer van Sjaan Posthoorn te horen 'Onze straat is zwanger', ze doelde op de buitenmuren die compleet bol waren gaan staan door de verzakking. 'De straat moet plat'.

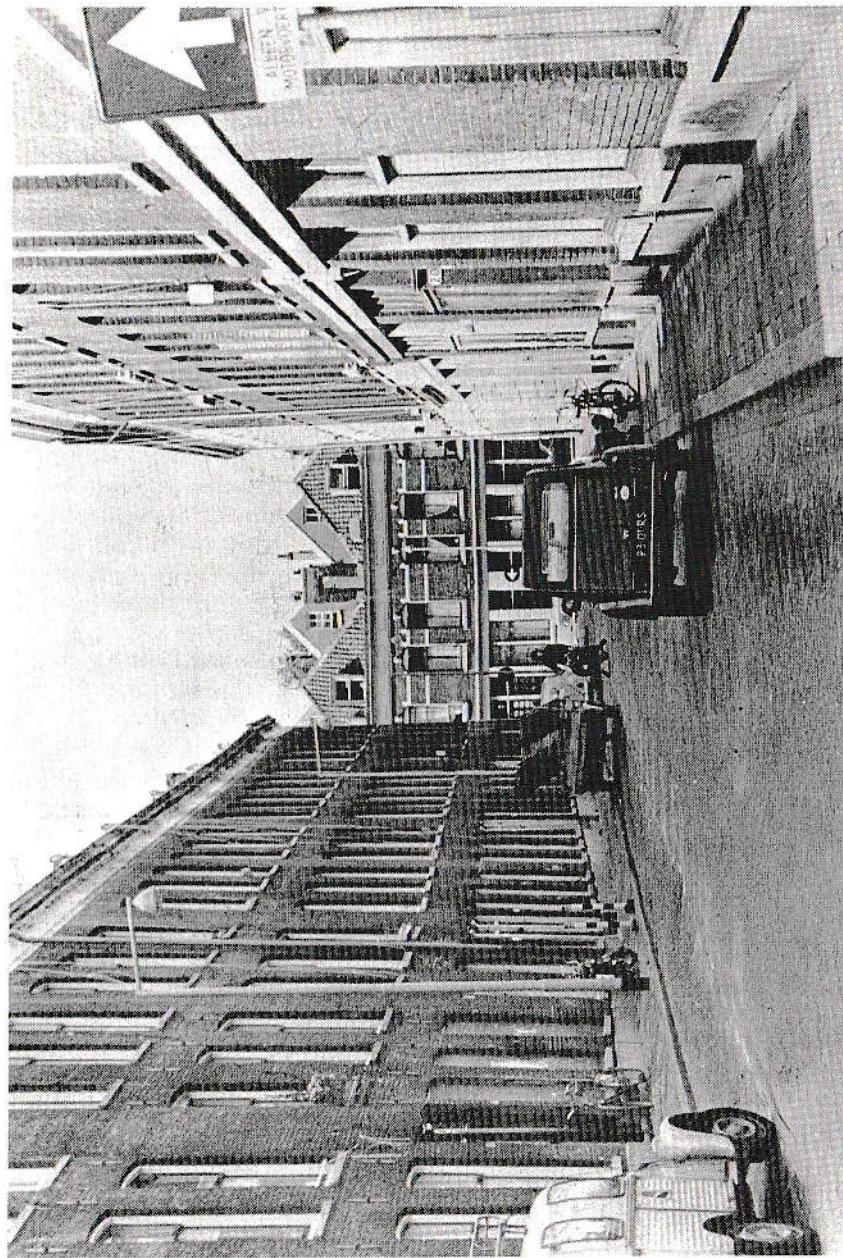
Nog dat zelfde jaar werden er gemeenteraadsverkiezingen gehouden, waarbij Van der Ploeg de opvolger werd van Jettinghof. De nieuwe wethouder van Stadsvernieuwing stond open voor de verlangens van de Laanzichtstraters. Kort daarop kwam er een vergadering met de straat, Van der Ploeg en Patriomonium. In dat gesprek kregen Sjaan en de bewoners de toezegging dat de Laanzichtstraat in z'n geheel naar de Crooswijkseweg kon verhuizen.

De akties van de Laanzichtstraat stonden vaak op zich zelf. Met het toenmalige Wijkorgaan hadden ze niet veel op. Dat liet alles via de officiële weg lopen, terwijl mensen als Sjaan niet van 'omwegen' hielden en vaak regelrecht naar de wethouder toestapten. Zo was het ook bij een bezoek dat prins Claus in die tijd aan de wijk bracht.

'Toen de zwarte limousines de wijk kwamen binnengescheurd, dacht ik, maar zó zie je nijs van Crooswijk. Ik ben toen gewoon op hem afgestapt en samen zijn we door de Goudse Wijk gelopen en natuurlijk ook door onze eigen straat, die we toen de straat van Pisa noemden, zo scheef stond de boel.'

Nadat ook prominent nummer drie was komen kijken, de nieuwe burgemeester André v.d. Louw, waren de mensen het zat. Opnieuw was er door zo'n bezoek niets gebeurd.

Er werd een vergadering belegd, waarop keiharde eisen werden gesteld over de sloping van de oude straat, de gezamenlijke overgang naar de nieuwe en de hoogte van huren. Later deed de Welstandskommissie nog moeilijk over het ontwerp van de woningen aan de Crooswijkseweg, waarop de Laanzichtstraat reageerde: 'Zeg maar dat we ze op komen zoeken als de bouw niet door gaat.' Daarna ging de bal rollen. Op 22 augustus 1975 zou buurtwerker Willem Gie-

zeman de verlossende eerste paal voor de nieuwbouw aan de Crooswijkseweg slaan.

Ook in de rest van Crooswijk stond ondertussen de stadsvernieuwing niet stil. In 1973 besluit de projektgroep om Crooswijk in deelprojecten te verdelen. De volgende gebieden worden 'urgent' verklaard: Goudse Wijk, Heinekenterrein, Van Reynstraat en omgeving, Marnixstraat en omgeving, Boezemsingel en het Slachthuisterrein.

In de vergaderingen van de deelprojectgroepen wordt gepraat over de renovatie en de nieuwbouw, toegespist op de huren die betaald moesten gaan worden. De resultaten werden daarna steeds in het Wijkorgaan besproken. Daar loopt inmiddels ook niet alles gesmeerd.

Terwijl de Crooswijkers de eerste nieuwbouw zagen verrijzen, voerde het Comité actie voor betaalbaarheid van die woningen.

Hoofdstuk vijf

Komité Huurdersbelangen Crooswijk

Naast het Wijkorgaan Crooswijk was eind 1974 een komité huurdersbelangen opgericht. Onder aanvoering van pastoor Gijs van Wijk voerde dit komité een veel radikalere koers dan het Wijkorgaan lief was. In februari 1975 treedt het komité op tijdens een vergadering op de Veemarkt; 'Crooswijk voor de Crooswijkers' is het motto.

Al snel na de oprichting begon men met de organisatie van een huurmanifestatie voor 13 maart '75 in het speeltuingebouw op het Schuttersveld, gericht tegen de onbetaalbaarheid van de nieuwbouw en de komende huurverhoging; een avond die tegelijk een voorbereiding werd op de komst van Schaefer.

In 1975 wordt de eerste paal geslagen voor tweehonderdjes woningwet-woningen in Rubroek-West. Op de grote bewonersvergadering van 13 maart, zei Gijs van Wijk over die paal het volgende: 'Het is een schandpaal, met een heel duur prijskaartje, niet geschikt voor de Crooswijkers.'

Ook in Den Haag beginnen de protesten uit de oude wijken door te dringen, zonder dat er echter toezeggingen komen over betaalbare huren. Crooswijk is het wachten moe en besluit Schaefer in het hol van de leeuw op te zoeken.

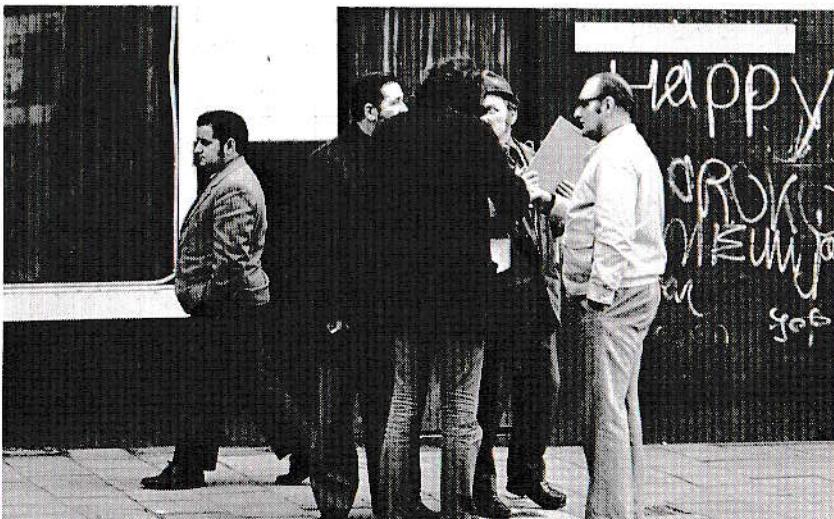
Terwijl de bussen al zijn besproken komt plotseling het bericht binnen dat Schaefer z lf wel naar Rotterdam komt. Het Wijkorgaan reageert verontwaardigd: 'Schaefer heeft ons een politieke hak gezet, hij was bang dat ie z'n gezicht zou verliezen.'

De staatssekretaris kwam echter niet om te onderhandelen. Het enige wat hij kwijt wilde, was dat de huren in Rubroek-West voorlopig f 257,- moesten doen. Voorlopig, want de definitieve prijs zou nog wel hoger komen te liggen.

Jan Schot (57), al vanaf het begin aktief bij de nieuwbouwstrijd betrokken,

Dorchain: 'Die huisjesmelkers verrijken zich alleen maar ten koste van de arbeider!'

Het Comité Huurdersbelangen was één van de aktiefste groepen in de wijk, en de leden gaven op straat en in vergaderingen voorlichting over het weigeren van de huurverhoging.

stak zijn mening over Schaefer niet onder stoelen of banken: 'Ik heb een hekel aan cijfers, heb ik tegen 'm gezegd. Het interesseert me nu niet hoe het met jouw tekorten zit. Om dat soort dingen uit te rekenen ben jij gekozen. Wat jullie nou doen, is ons de stadsvernieuwing weer afnemen. Het water staat niet tot aan onze lippen, nee, er zijn er al een hoop verzopen.'

Wederom probeert de overheid de Crooswijkers zoet te houden. Schaefers prijs van f 257,— pikken ze niet en de bewoners houden hun huureis op f 220,— per maand inklusief de servicekosten. Toch al geen misselijke verhoging voor mensen die huren van rond de honderd gulden gewend zijn. Samen met andere wijken als Feijenoord en het Oude Westen wordt de actie voor een huureis van 220 gulden gevoerd. De toezeggingen van Schaefer en wethouder V.d. Ploeg dat door individuele huursubsidies de woningen toch voor iedereen betaalbaar blijven, slikt men niet.

In de projektgroep kregen de bewoners geen duidelijkheid over de nieuwbouwhuren. Ook het Wijkorgaan boekte in de besprekingen met V.d. Ploeg geen resultaten, vanwege interne verdeeldheid over de eisen die aan de wethouder moesten worden gesteld. Op 8 april 1975 komt Schaefer naar Rotterdam en brengt evenmin aanvaardbare huren mee. Teleurgesteld stapt het Wijkorgaan uit de projektgroep.

34

Hoofdstuk zes

Wijkorgaan uit projektgroep

'Toen Crooswijk uit de projektgroep stapte was ik blij dat het niet om een kleinigheid ging, maar om een breekpunt als betaalbare huren.'

Aldus dr.ir. H. Priemus, van het Research Instituut voor de Woningbouw te Delft, als extern adviseur toegevoegd aan de projektgroep Crooswijk. Het citaat is afkomstig uit het weekblad *Vrij Nederland*, dat onder de kop 'De pauwerwijk Crooswijk in opstand tegen het rode programcollege' een uitvoerige reportage bracht over de problemen rond de nieuwbouw.

Hij vervolgt: 'Het Wijkorgaan is ook niet blindelings weggelopen, maar heeft de voortgang van het werk in de deelprojecten en de buurtgroepen eerst veilig gesteld. Dat ze een daad hebben willen stellen is voor mij het bewijs, dat de politieke bewustwording in Crooswijk goed op gang is. Het nieuwe bestuur van het Wijkorgaan met Gijs van Wijk als sekretaris voorop en de buurtwerksters hebben de basis opgezocht, de buurten geactiveerd, de mensen bewust gemaakt van de situatie waarin ze leefden. Die spreiding van de macht maakt het voor het gemeentebestuur niet makkelijker. De wethouders hebben wel gesproken van links-extremisme binnen het Wijkorgaan. Dat is flauwkul.'

Het uittreden leidde ook binnen het Wijkorgaan tot grote verdeeldheid, en een wisseling van personen. Deze laatsten zouden voor een frisse wind gaan zorgen.

De wisseling van de macht binnen het Wijkorgaan was het directe gevolg van de interne tegenstellingen; het ging daarbij om drie dingen. Het opereren van het komité Huurdersbelangen (Van Wijk) naast het al bestaande spreekuur van het Wijkorgaan zelf, de gematigde houding van enkele PvdA-leden van het Wijkorgaan ten opzichte van de gemeente, terwijl de derde oorzaak tot de definitieve breuk leidde.

Gijs van Wijk daarover in het *Vrij Nederland*-artikel: 'Het Wijkorgaan werd het gemeentebestuur te lastig. Er is gemanipuleerd om tot opheffing te komen. Wie direct schuldig is aan die manipulatie weet ik niet. Maar een feit is, dat

Burgemeester Van der Louw werd op bezoek in Crooswijk ontvangen door Gijs van Wijk en Koos Posthoorn.

wethouder V.d. Have (wijken) onmiddellijk een plan had om het Wijkorgaan om te zetten in een Wijkraad. Dat zou voor Crooswijk een Wijkraad betekenen die in meerderheid uit leden van PvdA bestaat en die naar alle waarschijnlijkheid volgzamer zou optreden dan het Wijkorgaan.'

Mevrouw Luyendijk, die al geruime tijd deel uitmaakte van het Wijkorgaan, is hier zo mogelijk nog duidelijker over: 'Wat de coupe in het Wijkorgaan betrof, er moesten gewoon koppen rollen. We hadden gehoord dat de gemeente bepaalde mensen binnen het Wijkorgaan had benaderd, om binnen een nieuw te vormen Wijkraad betaalde bestuursfuncties te gaan vervullen.'

Toen die mensen inderdaad opstapten, dreigde het Wijkorgaan op te houden te bestaan. Om dat te voorkomen hebben Gijs en ik met nog enkele mensen een paar weken lang het Wijkgebouw dag en nacht bezet gehouden.' Wethouder Van der Have presenteerde dat op de volgende manier: 'Vertegenwoordigers van de bevolking zetten de voortgang van de (stadsvernieuwing) werkzaamheden op het spel, of probeerden die minstens te vertragen.'

De 'opstandelingen' gebruikten de bezettingsperiode om de spraakmakende '5 mei-nota' op te stellen. Hierin zetten zij uiteen waar de problemen van de laatste twee jaar lagen. De nota eindigt met de volgende uitnodiging aan het gemeentebestuur:

'Wij geven alleen u en uw ambtenaren de tijd om het achterstallig huiswerk te doen. Voorlopig behoeft er dan ook van een stagnatie van het stadsvernieuwingssproces geen sprake te zijn. Als de gemeenteraad deze pauze ook benut om de politieke verantwoordelijkheid voor het stadsvernieuwingssproces in volle zwaarte op zich te nemen, dan kunnen wij binnenkort weer met u om de tafel gaan zitten om eindelijk spijkers met koppen te slaan.'

Aan alle interne problemen kwam een einde toen Koos Posthoorn op 5 juni 1975 tot voorzitter van het nieuwe Wijkorgaan Crooswijk werd benoemd. Koos (44) daarover: 'We hadden ons natuurlijk ingedekt voor het geval het fout zou lopen. Ik was lid geworden van de PvdA. Als er een Wijkraad zou komen, hadden we op die manier toch nog wat in de melk te brokkelen. Dat was echter alleen voor dit ene geval. Normaal gesproken hielden we de politiek altijd zo veel mogelijk op de achtergrond.'

Op 11 juni 1975 krijgt het nieuwe Wijkorgaan van een argwanende wethouder V.d. Have te horen, dat ze vijf maanden krijgen om te bewijzen dat ze representatief zijn voor de bevolking. In die vijf maanden worden een aantal eisen door de gemeente ingewilligd en op 18 november keert het Wijkorgaan terug in de projectgroep.

Met de raadscommissie Stadsvernieuwing werd menig robbertje uitgevochten.

Hoofdstuk zeven

'Jij perfide onruststoker'

Gelukkig gaat in deze tijd de nieuwbouw in volle vaart verder. Op het terrein van de voormalige Heineken-brouwerij komt voor Crooswijkers betaalbare nieuwbouw, op het oude Veemarkt-terrein zijn woningen gepland en in de zogeheten 'open gaten' (ontstaan door sloop van enkele panden in een straat) moet nieuwbouw het onaangename idee van kaalslag en verpaupering voorkomen.

'Het was tegelijk een feestijd én een aktietijd,' vertelt Gijs van Wijk, met genoegen terugdenkend aan die jaren. 'De projektgroep hield maandelijks 'gevechten' over allerlei 'strijdpunten' en gemeente en bewoners stonden dan soms lijnrecht tegenover elkaar. Er was ook zóveel te bespreken: het soort woningen, de tijdsplanning, de huren, we hebben toen heel wat afgepraat. Ook werden er veel eerste-palen geslagen en dat werd iedere keer weer een aktiefeest. Onze eisen werden telkens onder ieders aandacht gebracht, en natuurlijk werd meteen geprobeerd zoveel mogelijk bewoners bij de strijd te betrekken.'

Robbertjes 'vechten' vonden ook geregeld op het stadhuis plaats, in de commissie Stadsvernieuwing met wethouder Van der Ploeg. 'We gingen bij wijze van spreken iedere week naar de Coolsingel, met een groep bewoners die op spandoeken en borden de eisen duidelijk maakten. De bewoners deden het woord, maar Van der Ploeg was het vanzelfsprekend vaak niet met ze eens. Op een keer werd er weer iets gezegd wat mij niet zinde, en meteen nam ik het woord. De wethouder werd toen zó kwaad, dat hij met uitgestoken vinger, op mij wijzend, riep: *'Jij, jij, perfide onruststoker!'* Prachtig was dat, 'aldus de pastor.

Spontane akties bleven in Crooswijk opduiken, als praten niet hielp en de ambtenaren weer eens te laks waren. In de Marnixstraat bijvoorbeeld kwam in februari 1975 een groenplan klaar. Het initiatiefkomité Marnixstraat, met Barend Dorchain voorop, kreeg voor mekaar dat er in de grauwe straat 26 populieren geplant werden, en enige kleine andere voorzieningen.

'Deze eerste paal is een schandpaal, met een heel duur prijskaartje, niet geschikt voor de Crooswijkers,' zei Gijs van Wijk.

'Ome Jaap' sloeg de eerste paal voor de nieuwbouw op het voormalige Heineken-terrein.

Sjaan Posthoorn sloeg de eerste paal voor de nieuwbouw op het Veemarkt-terrein.

Dorchain: 'De gemeente kreeg het zwaar te verduren. De akties liepen ook prima, zeker door de steun van het Wijkorgaan met mensen als Van Wijk, Schot en Posthoorn. We waren toen al een voorbeeld voor andere wijken. Het belangrijkste was, dat er ondanks meningsverschillen en politieke en religieuze overtuigingen toch goed samengewerkt werd. Zelfs mensen die nooit met akties meededen liepen nu warm.'

Begin 1976 wordt de eerste nieuwbouwwoning opgeleverd. In de Wijkkrant Crooswijk is te lezen: 'De eerste woningen aan de Crooswijksekade en de Jonker Fransstraat worden nu betrokken. Zijn de woningen nu betaalbaar voor Crooswijkers? Een moeilijk te beantwoorden vraag. De één vindt betaalbaar wat de ander niet betaalbaar vindt. Een ding is zeker: de huur komt niet overeen met de eisen van vorig jaar. Eisen die door Crooswijk en Feijenoord op tafel zijn gelegd bij wethouder Van der Ploeg en staatssekretaris Schaefer.'

Op 1 april gaat een huurverhoging in van 8%. Crooswijk reageert met het sturen van 800 weigeringsformulieren naar de huisbazen. Verder worden zo'n 2500 handtekeningen verzameld van bewoners die hun steun betuigen. Na een buurtvergadering wordt een telegram aan staatssekretaris Marcel van Dam gestuurd, waarin onder meer een huurstop wordt geciteerd. Van Dam heeft intussen aangekondigd dat de huursubsidies omlaag zullen gaan.

In de oude woningen weigerde men al jaren iedere huurverhoging, en toen al gingen er stemmen op dat in de nieuwbouw ook te gaan doen. Huisbazen en gemeente zeggen aan 'Den Haag' gebonden te zijn. Het ongenoegen neemt in Crooswijk dagelijks toe; de wijk is nog steeds geen onderwerp voor bladen die zich met 'mooi wonen' bezighouden terwijl de huren stijgen.

Op 1 oktober 1976 sloeg 'Ome Jaap' als oudste bewoner van de Hendrik de Keyserstraat de eerste paal voor de nieuwbouw op het Heineken-terrein. Er zouden 279 woningen komen. Eind van die maand, op 29 oktober, sloeg Sjaan Posthoorn de eerste paal voor 332 woningen op het Veemarkt-terrein.

Bij het slaan van eerste-palen wordt gedemonstreerd voor lage huren. De voorlopige huur voor de Veemarkt bijvoorbeeld, komt uit op f 300,-. De definitieve huur is niet bekend. Het uitgangspunt is echter nog steeds een huur die 10% van het inkomen bedraagt, met een maximum van aanvankelijk f 220,- en later f 275,-. Crooswijk staat met de huureisen nog steeds lijnrecht tegenover rijk en gemeente. Een nieuwe confrontatie is onvermijdelijk.

Als in de wijk of bij de gemeente niets aan de hoge huren gedaan kan worden, rest maar één oplossing. Op een vergadering wordt de leus luid toegejucht: 'Laten we allemaal naar Den Haag gaan.'